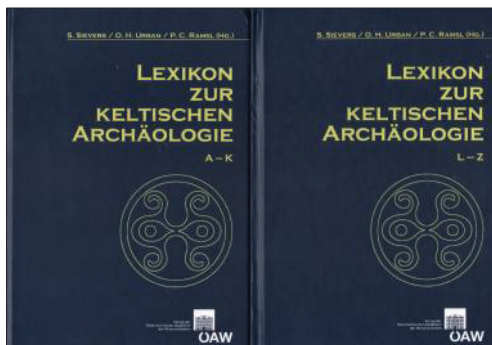

Susanne Sievers, Otto H. Urban, Peter C. Ramsel (Hrsg.), *Lexikon zur keltischen Archäologie*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, *Mitteilungen der Prähistorischen Kommission*, două volume (A-K, L-Z), ÖAW Verlag, Wien, 2012, 2207 p.

Mitteilungen der Prähistorischen Kommission, series of the Austrian Academy of Sciences (ÖAW), Vienna s-a îmbogățit în 2012 cu o lucrare valoroasă. Demersul pe care și l-au propus cei trei autori, Susanne Sievers, Otto H. Urban și Peter C. Ramsel, a fost unul ambițios, iar rezultatul este pe măsura eforturilor. Lexiconul civilizației celtice, publicat în limba germană este o lucrare deopotrivă utilă, într-o prezentare atractivă și care oferă o privire de ansamblu asupra civilizațiilor epocii fierului în Europa. Cele două volume însumează mai mult de 2000 de pagini (2207 p.), ceea ce denotă cu prisosință dimensiunea efortului depus. Și pentru ca demersul să poată fi dus la capăt, în condițiile în care pentru fiecare zonă în parte volumul de informații este mare, s-a apelat la coordonatori regionali (nominalizați la începutul fiecărui tom) care au stabilit temele relevante și autorii lor.

Hărțile de la începutul fiecărui volum ne oferă o imagine completă asupra distribuției *oppida* în Europa, iar cele de la final permit localizarea diferitelor triburi.

Lexiconul conține articole prezentate în ordine alfabetică, abordând situri cu descoperiri relevante din epoca fierului, dar și personalități a căror activitate a adus contribuții importante la cunoașterea acestei epoci. Nu lipsesc nici cele cu referire la numele unor triburi, piese semnificative, domenii ale științei, precum și termeni din sfera artei și religiei. Trimiterile bibliografice de la sfârșitul fiecărui articol, prezentate sub forma unor liste, separate pentru fiecare dintre cele două volume, nu fac altceva decât să faciliteze consultarea acestei lucrări. Deosebit de utile pentru cititori sunt și cele trei categorii de index puse la dispoziție de editori, cuprinzând nume de locuri, nume proprii și lista autorilor, care au fost atașate la finalul celui de-al doilea volum.

Cu tot interesul stârnit de acest instrument util cercetării, pentru întreg spațiul european, în rândurile care urmează ne vom referi doar la descoperirile din părțile vestice ale României actuale.

Au fost incluse articole cu referire la mai multe situri transilvănene: Aiud (p. 14-16), Apahida (p. 68-70), Archiud (p. 75-76), Ațel (p. 88-89), Band (p. 113-114), Blaj (p. 184-185), Blandiana (p. 185), Cepari (p. 326), Cluj-Napoca (p. 365), Cugir (p. 389-390), Dăbâca (p. 395), Dezmir (p. 412), Dîpșa (p. 418), Fântânele (p. 531-533), Galații Bistriței (p. 586-587), Gligorești (p. 467-468), Hațeg (p. 735), Jucul (corect Jucu) de Sus (p. 858), Lančrăm (p. 1120-1121), Lunčani (p. 1206-1207),

Mediaș (p. 1264), Morești (p. 1316), Ocna Sibiului (p. 1405), Orosfaia (p. 1422), Papiu Ilarian (p. 1447-1448), Piatra Roșie (p. 1479), Prundu Bârgăului (p. 1537), Sebeș (1694), Șeica Mică (p. 1696), Șeușa (p. 1700), Sighișoara (p. 1707), Silivaș (p. 1709-1710), Sopteriu (corect Șopteriu) (p. 1752-1753), Toarcla (p. 1846), Vetel (corect Vețel) (p. 1935) și Vurpâr (p. 1964). Siturile alese pentru a ilustra descoperirile celtice din părțile de vest și sud-vest ale României sunt: Arad-Ceala (p. 73), Arad-Gai (p. 73-74), Aradul Nou (p. 74), Cicir (p. 354), Pecica (p. 1453-1455), Remetea Mare (p. 1579), Săvârșin (p. 1660-1661) și Vladimirescu/Glogovăț (p. 1957). Pentru partea de nord-vest a României lexiconul conține articole despre descoperirile de la: Andrid (p. 61-62), Berea (p. 157), Bervenii (p. 167), Carei (p. 296), Ciumești (p. 357-360), Curtuiușeni (p. 391), Dindești (p. 416-417), Diosig (p. 417-418), Foieni (p. 558-559), Moftinu Mic (p. 1299-1300), Oradea (p. 1417), Pișcolt (p. 1485-1487), Săcuenii (p. 1620-1621), Sanislău (p. 1647), Valea lui Mihai (p. 1906) și Zăuan (p. 2022).

Cu toată organizarea și coordonarea elaborării lucrării au fost înregistrate și o serie de lipsuri. Un exemplu este dat de articolul prezentând descoperirile de la Aiud (p. 14-16), redactat de Laura Dietrich. Sunt prezentate descoperirile mai vechi, însă de cele mai noi pare să nu se țină cont. Lipsește astfel unul dintre punctele cu descoperiri, anume cel situat în locul numit *Sub Pădure* sau *Sub Hagău*, situat în hotarul dintre localitățile Aiud și Mirăslău¹.

De asemenea, articolul este însoțit de un desen reprezentând spada a cărei teacă este ornamentată cu dragoni afrontați descoperită la Aiud cu explicația „foto: I. V. Ferencz” (p. 16). În acest caz, este evident că nu este vorba despre o fotografie și nu este citată sursa bibliografică a imaginii². Din acest motiv nu se citează corect numele autorului desenului: Cristian Ioan Popa. Pe de altă parte, în literatura citată de L. Dietrich se găsește un alt desen³. O situație asemănătoare este înregistrată în cadrul articolului care prezintă descoperirile de la Apahida (p. 68-70). În studiul respectiv există mai multe desene ale unor obiecte descoperite în inventare funerare explicate ca „foto G. Gheorghiu” (p. 70). Presupunând că e destul de dificil să fie confundată o fotografie cu un desen, credem că acest gen de greșeală aparține corectorilor.

Un alt exemplu de articol incomplet este cel referitor la descoperirile de la Lancrăm, din punctul numit *Glod* (p. 1120-1121). Astfel, de la bibliografie lipsește tocmai lucrarea cea mai completă în care sunt prezentate investigațiile, contextele arheologice și materialele aparținând celor două niveluri de locuire din cea de-a doua epocă a fierului⁴. Și în ceea ce privește numele de persoane trebuie să sesizăm că între autorii uneia dintre sursele bibliografice citate se numără Ovidiu Ghenescu și nu Geneșcu. Motivul pentru care în unele dintre cazuri a fost utilizată doar bibliografia apărută până în anul 2000, și nici aceea completă, este dificil de înțeles.

Articolul care prezintă descoperirile de la Șeușa (p. 1700), redactat de Aurel Rustoiu menționează, pe bună dreptate prezența unor fragmente ceramice

¹ Takács, Bogdan 1997, p. 94, nota 8; Ferencz 2007b, p. 40.

² Ferencz 2007a, p. 75, nota 12, fig. 2.

³ Crișan 1974, p. 71-92.

⁴ Popa, Simina 2004.

aparținând culturii Poienești-Lukaševka, însă la bibliografie nu este citată sursa informațiilor. Este doar o trimitere bibliografică la Ferencz-Ciută 2000, ori acestea au fost menționate în alte publicații¹.

Probabil că în momentul stabilirii temelor relevante, coordonatorul pentru România - Mircea Babeș a hotărât ca unele descoperiri să nu fie menționate. Aceasta ar putea să fie explicația faptului că numai pentru zona Mureșului Mijlociu au fost omise descoperirile de la Deva, Heria, Jidvei, Micoșlaca (or. Ocna Mureș), Noșlac, Ohaba-Ponor, Pețelca (or. Teiuș), Șoimuș, Șona, Turdaș (două localități, una în județul Alba, iar cea de-a doua în județul Hunedoara), Uroi, Vințu de Jos². Este adevărat că unele dintre aceste descoperiri au apărut întâmplător, însă o parte dintre ele reprezintă repere importante pentru istoria primelor etape ale celei de-a doua epoci a fierului în Transilvania. Spre exemplu, piesele de podoaă de la Turdaș (jud. Alba)³ marchează, alături de alte descoperiri, primul orizont celtic din spațiul intracarpatic. În același timp, urmele de locuire cercetate la Vințu de Jos-*Lunca Fermeș*⁴ și râpa terasei dinspre Sibiu⁵, documentează unul dintre aspectele mai puțin cunoscute și cercetate pentru intervalul secolelor IV-II a.Chr.

Cu toate aceste scăpări semnalate de noi și de alți specialiști în domeniu⁶, valoarea acestui instrument de lucru care ne este pus la dispoziție, nu poate fi negată. Lexiconul se înscrie ca o lucrare de referință, utilă deopotrivă specialiștilor, dar și unui public larg, interesat de cunoașterea arheologiei și istoriei celei de-a doua epoci a fierului în Europa.

Iosif Vasile FERENCZ*

Abrevieri bibliografice

Berecki <i>et alii</i> 2013	- Sándor Berecki, Susanne Sievers, Otto H. Urban, Peter C. Rams (Hrsg.), <i>Lexikon zur keltischen Archäologie</i> , recenzie, în <i>Ephemeris Napocensis</i> , XXIII/2013, p. 355-358.
Blăjan 1972	- Mihai Blăjan, <i>Descoperiri celtice și dacice la Turdaș</i> , în <i>Studia</i> , 2, 1972, p. 11-17.
Crișan 1973	- Ion H. Crișan, <i>Așa numitul mormânt de la Silivaș și problema celui mai vechi grup celtic din Transilvania</i> , în <i>Sargetia</i> , X, 1973, p. 45-78.
Crișan 1974	- Ion H. Crișan, <i>Precizări în legătură cu descoperirile celtice de la Aiud</i> , în <i>StComSibiu</i> , 18, 1974, p. 71-92.
Ferencz 2007a	- Iosif V. Ferencz, <i>Despre o spadă celtică descoperită la Aiud</i> , în <i>Apulum</i> , XLIV, 2007, p. 73-81.
Ferencz 2007b	- Iosif V. Ferencz, <i>Celții pe Mureșul mijlociu</i> , Sibiu 2007.
Ferencz 2011	- Iosif V. Ferencz, <i>About the End of the Celtic Presence in South-Western Transylvania</i> , în Mitja Guštin, Miloš Jeftić (ed.) <i>The</i>

¹ Ferencz, Ciută 2007, p. 239-254; Ferencz 2007, p. 91, 147, pl. LXXXIX; Ferencz 2011, p. 171-178.

² Ferencz 2007, cu bibliografia.

³ Blăjan 1972, p. 11-17; Crișan 1973, p. 64, nr. 76.

⁴ Plantos 2000, p. 87-96.

⁵ Ferencz 2007, p. 47-48, 55, cu bibliografia.

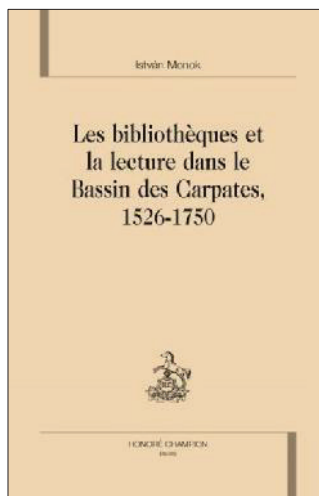
⁶ Berecki 2013, p. 355-358.

* Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva; e-mail: fiosifvasile@yahoo.com.

- Eastern Celts. *The Communities between the Alps and the Black Sea*, Koper - Beograd, 2011, p. 171-178.
- Ferencz, Ciută 2007 - Iosif V. Ferencz, Marius M. Ciută, *Considerații pe marginea unor materiale descoperite la Șeșușă (com. Ciugud, jud. Alba)*, în *Istros*, XII, 2005, p. 239-254.
- Plantos 2000 - Cristinel Plantos, *Descoperiri aparținând celei de a doua epoci a fierului la Vințu de Jos-„Lunca Fermei” (jud. Alba)*, în *BCȘ*, 6, 2000, p. 87-96.
- Popa, Simina 2004 - Cristian I. Popa, Nicolae M. Simina, *Cercetări arheologice la Lancrăm-„Glod”*, Alba Iulia 2004.
- Takács, Bogdan 1997 - Matilda Takács, Maria Bogdan, *O nouă tetradrahmă de argint de la Aiud*, în *Apulum*, XXXIV, 1997, p. 93-95.

István Monok, *Les bibliothèques et la lecture dans le Bassin des Carpates, 1526-1750*, Honoré Champion, Paris, 2011, 276 p.

În cunoscuta colecție „Bibliothèques d'Études de l'Europe Centrale N-o 4”, coordonată de prof. univ. dr. Daniel Tollet, cunoscută personalitate a vieții academice sorboniarde de la Paris, a fost tipărit, în condiții grafice elegante, așa după cum ne-a obișnuit prestigioasa editură Honoré Champion, care a onorat de-a lungul anilor deviza *Nunquam retrorsum*, interesantul și utilul volum al lui István Monok, *Les bibliothèques et la lecture dans le Bassin des Carpates, 1526-1750*. În aceeași colecție au mai apărut volumele: *La paix de Karlovitz, 26 janvier 1699. Les relations entre l'Europe centrale et l'Empire Ottoman*. Sous la direction de Jean Bérenger, 2010; Charles Kecskeméti, *Le libéralisme hongrois, 1790-1848*, 2010; Natacha Leclercq, *La vie politique polonaise au XVIII-e siècle: les journaux de la Diète de convocation de 1764*, 2010.

Autorul volumului, profesorul universitar dr. István Monok, director general al Bibliotecii Academiei Maghiare din Budapesta, este un reputat specialist în domeniul istoriei bibliotecilor și a lecturii din Ungaria istorică. A editat mai multe colecții cu izvoare documentare și istorice, asupra evoluției cărții europene, a bibliotecilor și lecturii în Bazinul Carpaților în Evul Mediu și în perioada premodernă. De data aceasta, István Monok ne propune o cercetare aplicată și modernă asupra bibliotecilor și lecturii în Bazinul Carpaților, între 1526 și 1750, la îndemâna unei impresionante și variate bibliografii. Este vorba de o întinsă perioadă de timp, între anul dezastrului de la Mohács (29 august 1526) și jumătatea domniei împărătesei Maria Tereza. Această secțiune este expusă în raport direct cu structura discursului pe care-l semnează: *Bibliographie sélectionnée (Littérature spéciale sur l'histoire des bibliothèques et la lecture dans le Bassin des Carpates 1526-1750, publiée en français, en allemande, en italienne ou en anglais)* (p. 225-248). Lectorul român interesat

LISTA ABREVIERILOR

AAC	- Acta Archaeologica Carpathica. Cracovia.
ABR	- Arbeitsberichte zur Bodendenkmalpflege in Brandenburg. Calau.
Acta	- Acta (Siculica). Muzeul Național Secuiesc. Sfântu Gheorghe.
ActaAA	- Acta Academiae Agriensis. Sectio Historiae. Eszterházy Károly Főiskola. Eger.
ActaArch	- Acta Archaeologica. Copenhagen.
ActaArchHung	- Acta Archaeologica. Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
ActaH	- Acta Hargitensia. Hargita Megye Múzeumainak Évkönyve. Miercurea Ciuc.
ActaMN	- Acta Musei Napocensis. Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
ActaMP	- Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău. Zalău.
AÉ	- Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művész-történeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
AIIA	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca).
AIIAI/AIIX	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
AIIGB	- Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca. Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca. Cluj-Napoca.
AIIN	- Anuarul Institutului de Istorie Națională. Cluj-Sibiu.
AISC	- Anuarul Institutului de Studii Clasice. Cluj (Sibiu).
AJA	- American Journal of Archaeology. New York.
AK	- Archäologisches Korrespondenzblatt. Main.
Altertum	- Das Altertum. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Berlin.
Aluta	- Aluta (Studii și comunicări - Tanulmányok és Közlemények). Sfântu Gheorghe.
AM	- Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”. Iași.
AnB	- Analele Banatului (serie nouă). Muzeul Banatului. Timișoara.
Angustia	- Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
AnUBI	- Analele Universității din București - Istorie. Universitatea din București. București.
AnUCIPI	- Analele Universității „C. I. Parhon”, seria Științe Sociale. Istorie. Universitatea din București. București (din 1964 Analele Universității din București - Istorie).
Aquileia Nostra	- Aquileia Nostra. Bollettino dell'Associazione Nazionale per Aquileia. Milan & Aquileia.
ARCHEA	- Archéologie du cimetière chrétien. Actes du 2 colloque ARCHEA, Orléans 29 Septembre-1 ^{er} Octobre 1994.

	Supplément à la Revue Archéologique du Centre de la France 11. Tours: FÉRACF.
Antiquity	- Antiquity. A Quarterly Review of World Archaeology. York.
AO	- Arhivele Olteniei. Craiova; serie nouă (Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova).
APA	- Acta Praehistorica et Archaeologica. Berlin.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Buletinul Muzeului Regional Alba Iulia/Anuarul Muzeului Național al Unirii. Alba Iulia.
ArchAustr	- Archaeologia Austriaca. Viena.
Archeologické rozhledy	- Archeologické rozhledy. Praga.
ArchHung	- Archaeologica Hungaria. Budapest.
ArchKözl	- Archaeologiai Közlemények. Pesten (1859-1899).
Argo	- Argo.
ArhBas	- Arhivele Basarabiei. Chișinău (1929-1938).
ArhSom	- Arhiva Someșană. Arhiva Someșană. Revistă istorico-culturală. Năsăud (1924-1940).
Astra Salvensis	- Astra Salvensis. Cercul Salva al ASTRA. Salva.
AT	- Ars Transilvaniae. Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca. Cluj-Napoca.
AUA	- Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. Alba Iulia.
AV	- Arheološki vestnik. Ljubljana.
AVSL	- Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Sibiu.
BAHC	- Bibliotheca Archaeologica et Historica Corvinensis. Hunedoara.
Banatica	- Banatica. Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin. Reșița.
BA	- Biblioteca de arheologie. Muzeul Național de Istorie a României. București.
BAR	- British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
BB	- Bibliotheca Brukenthal. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BCȘS	- Buletinul Cercurilor Științifice Studențești. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. Alba Iulia.
BerRGK	- Berichte der Römisch-Germanischen Kommission. Roman-Germanic Commission. Frankfurt am Main.
BHAUT	- Bibliotheca Historica et Archaeologica Universitatis Timisiensis. Timișoara.
BHAB	- Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica. Muzeul Banatului Timișoara. Timișoara.
BIAUL	- Bulletin of the Institute of Archaeology. University of London.
Biserica și Școala	- Biserica și Școala - Foaie Bisericească-scolastică, literară și economică. Arad (1877-1948).
BM	- Bibliotheca Marmatia. Baia Mare.
BMA	- Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii. Alba Iulia.
BMS	- Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica”. Sebeș.
Brukenthal	- Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.

Lista abrevierilor

BS	- Bibliotheca Septemcastrensis. Sibiu.
BTh	- Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
BUFM	- Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas.
Bună Vestire	- Bună Vestire. Organ de zidire creștină. Roma.
BV	- Bayerische Vorgeschichtsblätter. Kommission für bayerische Landesgeschichte.
CAANT	- Cercetări arheologice în aria nord-tracă. Institutul Român de Tracologie. București.
CAn	- Current Anthropology. Chicago.
Carpica	- Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”. Bacău.
CCA	- Cronica cercetărilor arheologice. București.
CCDJ/CCBD	- Cultură și civilizație la Dunărea de Jos/Culture et civilisation au Bas Danube. Muzeul Dunării de Jos. Călărași.
CCRPM	- Cercetări de conservare și restaurare a patrimoniului muzeal. București.
Cele Trei Crișuri	- Cele Trei Crișuri. Fundația Cele Trei Crișuri. Oradea (1920-1944).
Chronica Valachica	- Chronica Valachica. Vezi Scripta Valachica.
Chronos	- Chronos. Revistă de istorie. Despărțământul ASTRA „Mihail Kogălniceanu” Iași. Iași.
Civilisations	- Civilisations. Revue international d'anthropologie et de sciences humaines. Institut de Sociologie de l'Université libre de Bruxelles. Bruxelles.
CLL	- Cercetări de limbă și literatură. Oradea.
CN	- Cercetări numismatice. Muzeul Național de Istorie a României. București.
CommArchHung	- Communicationes Archaeologicae Hungariae, Magyar Némzeti Múzeum. Budapest.
Corviniana	- Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
Crisia	- Crisia. Culegere de materiale și studii. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea.
CSSZMÉ	- Csíki Székely Múzeum Évkönyve. Muzeul Secuiesc al Ciucului. Miercurea Ciuc.
Cultura creștină	- Cultura creștină. Publicație apărută sub egida Mitropoliei Române Unite cu Roma Greco-Catolică și a Facultății de Teologie Greco-Catolică din Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Departamentul Blaj. Blaj.
Cultura poporului Dacia	- Cultura poporului. Cluj, București (1921-1930). - Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”. București.
Danubius	- Danubius. Muzeul de Istorie Galați. Galați.
DavarLogos	- Davar Logos. Revista biblico-teologică de la Facultad de Teología de la Universidad Adventista del Plata.
DocMis	- Documenta Missionaria. Documenta Missionaria Hungariam et regionem sub ditone turcica existentem spectantia. Szegedi Hittudományi Főiskola. Szeged.

DolgCluj	- Dolgozatok az Erdély Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtarából. Kolosvár (Cluj).
DolgSzeged	- Dolgozatok. A. M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetéből. Szeged.
Drobeta	- Drobeta. Muzeul Regiunii Porților de Fier. Drobeta Turnu-Severin.
EcHR	- The Economic History Review. Economic History Society (UK).
EHR	- The English Historical Review. University of Oxford. Oxford (UK).
EJA	- European Journal of Archaeology.
EphNap	- Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei. Cluj-Napoca.
Eurasia Antiqua	- Eurasia Antiqua. Zeitschrift für Archäologie Eurasiens. Mainz am Rhein.
Familia Română	- Familia Română. Baia Mare.
FI	- File de istorie. Muzeul de Istorie Bistrița. Bistrița.
Flacăra sacră	- Flacăra sacră. Organ pentru propagarea creațiunii umane în România. București (1934-1942).
FoliaArch	- Folia Archaeologica. Magyar Történeti Múzeum. Budapest.
Germania	- Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission. Frankfurt am Main.
Glasul monahilor	- Glasul monahilor. București (1924-1946).
Hermannstädter Zeitung	- Hermannstädter Zeitung. Sibiu.
Hesperia	- Hesperia. American School of Classical Studies at Athens. Cambridge.
HistTeacher	- The History Teacher. Society for History Education; University of Notre Dame. History Teachers' Association. USA.
HJ	- The Historical Journal. Cambridge University. Cambridge (UK).
HU	- Historia Urbana. Institutul de Cercetări Socio-Umane. Sibiu.
IPSR	- International Political Science Review. Columbia University, USA & Australian National University.
IS	- International Security. Belfer Center for Science and International Affairs. Harvard University. Cambridge (Massachusetts).
InvArchRoumanie	- Inventaria Archaeologica Roumanie. București.
InvArchRumänien	- Inventaria Archeologica Rumänien. București.
IPH	- Inventarta Praehistorica Hungariae. Budapest.
Istros	- Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
JAA	- Journal of Anthropological Archaeology.
Jahresbericht	- Jahresbericht des Instituts für Vorgeschichte der Universität Frankfurt am Main. Frankfurt am Main.
JAMÉ	- A Nyiregyházi Jóna András Múzeum Évkönyve. Nyíregyháza.
JAR	- Journal of Archaeological Research. New York.
JAS	- Journal of Archaeological Science. Academic Press. United States.
J. Biogeogr.	- Journal of Biogeography. London.

Lista abrevierilor

JCH	- Journal of Contemporary History. Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC.
JFA	- Journal of Field Archaeology. Boston University.
JMH	- The Journal of Modern History. University of Chicago. Chicago.
JOML	- Jahrbuch des Oberösterreichischen Musealvereines für Landeskunde. Linz.
JPS	- The Journal of Peasant Studies. Critical Perspectives on Rural Politics and Development.
JRGZM	- Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums zu Mainz. Mainz.
JRS	- The Journal of Roman Studies. London.
JSRI	- Journal of the Study of Religious & Ideologies. Societatea Academică de Cercetare a Religiiilor și Ideologiilor. Cluj-Napoca.
JWP	- Journal of World Prehistory. New York.
KVSL	- Korrespondenzblatt des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. Hermannstadt [Sibiu].
Laborativ Arkeologi	- Laborativ Arkeologi. Institutionen för arkeologi och antikens kultur. Stockholms universitet. Stockholm.
Latomus	- Latomus. Revue d'études latines. Bruxelles.
Litua	- Litua. Muzeul Județean „Alexandru Ștefulescu” Gorj. Târgu-Jiu.
LȘ	- Lucrări științifice. Institutul de Învățământ Superior Oradea.
Magyar városok	- Magyar városok és vármegyék monográfiája. Budapest.
MAGW	- Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien. Wien (1912-1941).
Man	- Man. Man. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland.
Marmatia	- Marmatia. Muzeul Județean Maramureș. Baia Mare.
MCA	- Materiale și cercetări arheologice. București.
Mecklenburgische	- Jahrbücher des Vereins für Mecklenburgische Geschichte und Altertumskunde.
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MittAnthrGesWien	- Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Hrsg. von der Anthropologischen Gesellschaft in Wien.
Mitteilungen	- Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museums. Sibiu.
ΜΩΜΟΣ	- ΜΩΜΟΣ. Őskoros Kutatók Összejövetelének konferenciakötete.
MonHistBp	- “Est tu scholaris” Ünnepi tanulmányok Kubinyi András 75. születésnapjára. Monumenta Historica Budapestinensia. Budapesti Történeti Múzeum. Budapest.
MT	- Magyar Törvénytár, Corpus Juris Hungarici. Budapest [Ungarische Gesetze].
MTCN	- Magyarország tiszti cím- és névtára. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal. Budapest.
NAFD	- Neue Ausgrabungen und Forschungen in Niedersachsen.
Nature	- Nature. London.

- OH VI** - Opuscula Hungarica VI. Magyar Nemzeti Múzeum. Budapest.
- OJA** - Oxford Journal of Archaeology, Blackwell Publishing Inc. United Kingdom.
- Ősrégészeti levelek** - Ősrégészeti levelek. Prehistoric newsletter. Budapest.
- PA** - Patrimonium Apulense. Alba Iulia.
- PamArch** - Památky archeologické. Praga.
- PAS** - Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Berlin.
- PBF** - Prähistorische Bronzefunde. München.
- Peuce** - Peuce. Studii și comunicări de istorie veche, arheologie și numismatică. Tulcea.
- Potaissa** - Potaissa. Studii și comunicări. Turda.
- PPS** - Proceedings of the Prehistoric Society. Cambridge-London.
- Programm Mühlbach** - Programm des evangelischen Untergymnasium in Mühlbach und der damit verbundenen Lehranstalten. Mühlbach (Sebeș).
- PZ** - Prähistorische Zeitschrift. Deutsche Gesellschaft fuer Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, Institut für Prähistorische Archäologie. Berlin.
- QR** - Quaternary Research. University of Washington.
- QSR** - Quaternary Science Reviews. The International Multidisciplinary Research and Review Journal.
- RA** - Revista Arhivelor. București.
- Rațiunea** - Rațiunea. Organ al „Asociației științifice de educație pozitivă” București. București (1911-1914).
- RB** - Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
- RC** - Revista Catolică. București (1912-1916).
- Realitatea ilustrată** - Realitatea ilustrată. Cluj, București (1927-1946).
- REN** - Revue des études napoléoniennes. Paris, France: Libraries Félix Alcan (1912-1924).
- Renașterea** - Renașterea. Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului, Geoagiului și Clujului. Cluj.
- Revista din Iași** - Revista din Iași. Iași.
- Revista istorică** - Revista istorică: dări de seamă, documente și notițe. București (1915-1943).
- RHSEE** - Revue historique du sud-est européen. Institut d’Histoire Universelle „N. Iorga”. București (1925-1941).
- RHMC** - Revue d’histoire moderne et contemporaine. Berlin. Paris.
- RI** - Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). București.
- RIR** - Revista istorică română. Institutul de Istorie Națională - Universitatea București. București (1931-1947).
- RM** - Revista muzeelor. București.
- RREI** - Revue Roumaine d’Etudes Internationales. București.
- RRH** - Revue roumaine d’histoire. București.
- RRHA** - Revue Roumaine d’Histoire de l’Art, série Beaux-Arts. Academia Română. București
- Sargetia** - Sargetia. Buletinul Muzeului Județului Hunedoara (Acta Musei Devensis). Deva.
- SAA** - Studia Antiqua et Archaeologica. Institutul de Arheologie Iași. Iași.

Lista abrevierilor

SAI	- Studii și articole de istorie. Societatea de Științe Istorice din România. București.
SCIA	- Studii și Cercetări de Istoria Artei. Seria Artă Plastică. București.
SCICPR	- Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România. Sibiu.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istoria veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SCIM	- Studii și cercetări de istorie medie. București.
SCN	- Studii și cercetări de numismatică. Institutul de Arheologie București.
Scripta Valachica	- Scripta Valachica. Studii și materiale de istorie și istorie a culturii. Târgoviște.
SDT	- Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt. Sibiu.
Societatea de mâine	- Societatea de mâine. Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice. Cluj (1924-1945).
SMIM	- Studii și Materiale de Istorie Medie. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. București.
Social Forces	- Social Forces. Department of Sociology at the University of North Carolina.
SSK	- Studien zur Siebenbürgischen Kunstgeschichte, Köln. Wien.
Starinar	- Starinar, Treća Serija. Arheološki Institut. Beograd.
StComCaransebeș	- Studii și comunicări. Muzeul Județean de Etnografie și Istorie Locală. Caransebeș.
StComSibiu	- Studii și comunicări. Arheologie-istorie. Muzeul Brukenthal. Sibiu.
StComSM	- Studii și comunicări. Muzeul Județean Satu Mare. Satu Mare.
StRI	Studii. Revistă de istorie (din 1974 Revista de istorie și din 1990 Revista istorică)
StudArch	- A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Studia Archaeologica. Szeged.
Studia	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia. Series Geologia-Geografia. Cluj-Napoca.
SUCH	- Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica. Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu. Sibiu.
SympThrac	- Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
SzMMÉ	- A Szolnok Megyei Múzeumok Évkönyve. Szolnok.
Terra Sebus	- Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica”. Sebeș.
Thraco-Dacica	- Thraco-Dacica. Institutul Român de Tracologie. București.
Tibiscum	- Tibiscum. Studii și Comunicări de Etnografie și Istorie. Muzeul Regimentului Grăniceresc din Caransebeș. Caransebeș.
Tisicum	- Tisicum. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei múzeumok évkönyve. Szolnok.
TR	- Transylvanian Review. Centrul de Studii Transilvane. Cluj-Napoca.
Trans.AmPhilos.Soc.	- Transactions of the American Philosophical Society. Philadelphia.

Transilvania	- Transilvania. Foaia Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Brașov.
Tribuna	- Tribuna. Arad (1911-1912).
Történelmi Szemle	- Történelmi Szemle. Magyar Tudományos Akadémia. Történettudományi intézet. Budapest.
TT	- Történelmi Tár. Magyar Történelmi Társulat. Budapest.
Tyragetia	- Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
Țara Bârsei	- Țara Bârsei. Muzeul „Casa Mureșenilor” Brașov. Brașov.
Ungarische Jahrbücher	- Ungarische Jahrbücher. Berlin.
Unirea poporului	- Unirea poporului. Blaj (1919-1948).
UPA	- Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin.
VAH	- Varia Archaeologica Hungarica. Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete. Budapest.
Vjesnik	- Vjesnik Arheološkog Muzeja u Zagrebu. Zagreb.
VKT	- Várak. Kastélyok, Templomok. Történelmi és örökségturisztikai online magazin.
WorldArch	- World Archaeology. London.
WPZ	- Wiener Prähistorische Zeitschrift. Selbstverlag der Wiener Prähistorischen Gesellschaft. Wien.
Zalai Múzeum	- Zalai Múzeum. Zalaegerszeg.
Zborník SNM	- Zborník Slovenského Národného Múzea. Bratislava.
ZfA	- Zeitschrift für Archäologie. Berlin.
ZfSL	- Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde. Gundelsheim.
Ziridava	- Ziridava. Studia Archaeologica. Muzeul Județean. Arad.